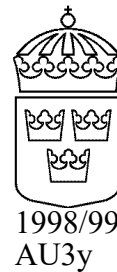

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1998/99:AU3y

Tilläggsbudget för 1999 – Utgiftsområdena 13 och 14

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 15 april 1999 berett bl.a. arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) i den del som avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 samt över de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen i de delar som avser arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Utskottet yttrar sig i det följande över *dels* propositionen avsnitt 5 i de delar som avser utgiftsområdena 13 och 14, *dels* följande motioner

1998/99 Fi16 av Lennart Daléus m.fl. (c) yrkande 24 delvis,
1998/99 Fi17 av Lennart Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 14 och 15,
1998/99 Fi20 av Mikael Odenberg m.fl. (m) yrkandena 1 och 2 samt
1998/99 Fi26 av Leif Jakobsson m.fl. (s).

Arbetsmarknadsutskottet yttrar sig över den del av propositionen som avser de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken respektive fördelningen av utgifter på utgiftsområden för åren 2000–2002 och anknyttande motioner i 1998/99:AU2y.

1 Inledning

Regeringen föreslår att riksdagen, såvitt avser tilläggsbudget för statsbudgeten för budgetåret 1999, godkänner ändrade ramar för utgiftsområdena 13 och 14 samt anvisar ändrade och nya anslag i enlighet med nedanstående tabeller (regeringens förslag punkt 24 delvis). Dessa förslag tas upp i yttrandet liksom de förslag som rör förändringar av flyttningsbidrag (regeringens förslag punkt 14) och anställningsstöd (regeringens förslag punkt 15).

Tusentals kronor

Anslag	Belopp enligt statsbudgeten 1999	Förändring av ram/anslag	Ny ram/ny anslagsnivå
A 2 Bidrag till lönegarantiersättning, ramanslag	993 000	+150 000	1 143 000
Totalt för samtliga anslag	33 789 000	+150 000	33 939 000

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tusentals kronor

Anslag	Belopp enligt statsbudgeten 1999	Förändring av ram/anslag	Ny ram/ny anslagsnivå
A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ramanslag	21 961 114	-397 000	21 564 114
A 3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade, ramanslag	6 655 092	+90 000	6 745 092
B 11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten, obetecknat anslag	3 229	+4 000	7 229
Totalt för samtliga anslag	48 274 400	-303 000	47 971 400

2 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet omfattar bidrag till arbetslöshetsersättning och bidrag till lönegarantiersättning.

2.1 Anslaget A 2 Bidrag till lönegarantiersättning

Propositionen

Med anledning av förväntade besparingar som skulle föreslås av den s.k. Förmånsrättskommittén (dir. 1997:82) minskades anslaget för budgetåret 1999 med 150 miljoner kronor. Kommitténs arbete avslutades först i februari i år. Kommitténs besparingsförslag beräknas kunna träda i kraft senast den 1

juli år 2000. Regeringen föreslår därför att anslaget under innevarande budgetår ökas med 150 miljoner på grund av de uteblivna besparingarna.

1998/99:AU3y

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som kan konstatera att det inte har väckts någon motion i denna del, har ingen invändning mot regeringens förslag.

3 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar till största delen utgifter för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, arbetslivsfrågor och Arbetsmarknadsverkets (AMV) förvaltningskostnader. Vidare ingår myndigheter samt forskning och utveckling på arbetslivsområdet, Samhall AB:s verksamhet, Arbetsdomstolen m.m. Här återfinns också frågor om arbetsorganisation och kompetensutveckling m.m. samt utgifter för jämställdhetspolitiska åtgärder och för statliga arbetsgivarfrågor.

3.1 Anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 21 961 114 000 kr. Enligt regeringens förslag bör anslaget A 2 minskas med 397 000 000 kr.

Av uppgifter som lämnas i propositionen i avsnitten 5.4.9 och 5.4.10 framgår följande.

Anslaget bör minskas med 48 miljoner kronor på grund av de förändringar riksdagen beslutade om vad gäller utformningen av reglerna för arbetspraktik (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:AU1, rskr. 1998/99:105).

Tillskottet till anslaget A 2 Bidrag till lönegarantiersättning under utgiftsområde 13 finansieras med en motsvarande minskning av anslaget A 2 under utgiftsområde 14 med 150 miljoner kronor.

Förslaget om ändring av flyttningsbidraget innebär en minskning med 7 miljoner kronor.

Förslaget om ett nytt förstärkt anställningsstöd innebär minskade utgifter inom utgiftsområdet med 90 miljoner kronor.

Ökningen av anslaget A 3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade med 90 miljoner kronor finansieras genom en motsvarande minskning på anslaget A 2.

En ökning av anslaget B 11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten med 4 miljoner kronor finansieras likaledes från anslaget A 2.

Regeringen föreslår också att utgifterna för räntesubventioner och avskrivning av lån för äldre utbildningsbidrag med lånedel, 8 miljoner kronor, i stället skall beräknas under utgiftsområde 15 anslaget A 2 Studiemedel.

Förändringarna framgår av nedanstående sammanställning.

Arbetspraktik	- 48 mkr
Lönegaranti (anslag A 2 utg. omr. 13)	- 150 mkr
Flyttningsbidrag	- 7 mkr
Anställningsstöd	- 90 mkr
Lönebidrag (anslag A 3 utg. omr. 14)	- 90 mkr
Stiftelsen Utbildning Nordkalotten (anslag B 11 utg. omr. 14)	- 4 mkr
Studiemedel (anslag A 2 utg. omr. 15)	- 8 mkr
Totalt	- 397 mkr

Flyttningsbidrag

Det nuvarande stödet flyttningsbidrag består av följande fem stödformer: respenning, starthjälp, pendlingsstöd, medflyttandebidrag samt inlösen av egnahemsfastigheter och bostadsrätter av arbetsmarknadsskäl.

Respenning innebär att den som söker anställning eller skall delta i arbetsmarknadsutbildning på annan ort kan erhålla ersättning för resa, uppehälle och bohagstransport.

Starthjälp innebär att en arbetslös, som fått arbete genom arbetsförmedlingen på en ort dit det inte går att dagpendla, kan få ekonomiskt stöd. För närvarande utgår bidrag med 10 000 kr.

Pendlingsstöd innebär att en arbetslös, som fått ett arbete genom arbetsförmedlingen som varar minst sex månader, kan få ekonomiskt stöd för att pendla. Pendlingsstöd betalas om resekostnaderna är högre än de skulle ha varit inom normalt pendlingsavstånd. Vidare kan en arbetslös, som erhåller en anställning på en ort dit det inte är möjligt att pendla dagligen, få ersättning för två hemresor per månad.

Medflyttandebidrag får lämnas till en arbetsgivare när denne anställer en medflyttande familjemedlem.

Inlösen av egnahemsfastigheter eller bostadsrätter innebär att arbetslösa, som bor inom vissa delar av landet, kan få sina bostäder inlösta om de inte kan få arbete i eller nära bostadsorten i en sådan omfattning att hushållets försörjning är tryggad.

Enligt regeringen är flyttningsbidragen ett viktigt instrument i arbetsmarknadspolitiken främst för att stimulera geografisk rörlighet och flexibilitet på arbetsmarknaden. Härigenom minskar arbetslösheten och arbetskraftsbristen motverkas. Regeringen anser dock att regelverket är otillgängligt och administrativt tungrovt vilket inneburit att stödet inte kommit att användas på ett kostnadseffektivt sätt. Regeringen föreslår därför ett det genomförs ett antal regeländringar i syfte att förenkla detta. Förslaget bygger på en redovisning av AMS, som haft i uppdrag att bl.a. utreda hur flyttningsbidragen kan effektiviseras.

Regeringen anser att flyttningsbidragen i större utsträckning än i dag bör riktas till den enskilda individ som är eller riskerar att bli arbetslös och mindre till individens hushåll eller den som redan har en anställning. Stödet bör renodlas så att det skall lämnas till den som söker eller tillträder en anställning eller flyttar för att tillträda en anställning. Regeringen föreslår därför att stödformerna medflyttandebidrag och inlösen av egnahemsfastigheter och bostadsrätter av arbetsmarknadsskäl avskaffas.

Vidare föreslås ytterligare förändringar av flyttningsbidraget vilka i huvudsak kan beskrivas enligt följande.

Flyttningsbidrag skall i fortsättningen normalt endast kunna ges till den som fyllt 25 år. Om det finns särskilda skäl kan det dock lämnas även till den som fyllt 20 år eller genomgått treårig gymnasieutbildning. Arbetsförmedlingen skall vidare alltid göra en ingående prövning av om personen skulle ha kunnat få arbete i eller nära hemorten utan hjälp av flyttningsbidrag.

Möjligheten att lämna respenning vid arbetstagares eller hushållsmedlemmars återflyttning till hemorten tas bort. Vidare skall den del av ersättningen för uppehälle som består av traktamente tas bort. Ersättning för bohagstransport skall bara kunna lämnas till den som skall tillträda en anställning och inte som i dag även inför arbetsmarknadsutbildning.

Regeringen föreslår också att den nuvarande delen av pendlingsstödet, där det lämnas bidrag för två hemresor, tas bort. Starthjälp höjs till 11 000 kr. Det blir den enskildes ensak att avgöra om stödet skall användas för pendlingskostnader eller annat.

I dag kan en person som tillträder sin första anställning efter avslutad arbetsmarknadsutbildning få pendlingsstöd och starthjälp. I fortsättningen skall utbildningar inom Kunskapslyftet och motsvarande vuxenutbildning likställas med arbetsmarknadsutbildning i detta sammanhang.

Förändringarna i flyttningsbidraget skall enligt propositionen gälla fr.o.m. den 1 juli 1999.

Anställningsstöd

Enligt nuvarande regler kan en arbetsgivare erhålla anställningsstöd när arbetsgivaren anställer en långtidsarbetslös som vid anställningen varit inskriven på arbetsförmedlingen i minst tolv månader. Anställningsstödet lämnas med 50 % av lönekostnaden, dock maximalt med 350 kr/dag. Stödet utgår enligt huvudregeln under sex månader. Det finns dock vissa möjligheter att lämna ersättning under tolv månader.

Regeringen föreslår att det vid sidan av nuvarande anställningsstöd införs en form av *förstärkt anställningsstöd*. Enligt förslaget skall arbetsgivare som anställer en person som före anställningen varit öppet arbetslös eller deltagit i arbetsmarknadspolitisk åtgärd och varit anmäld vid arbetsförmedlingen under minst 36 månader kunna erhålla anställningsstöd under sammanlagt 24 månader. Under de första sex månaderna skall anställningsstödet utgöra 75 % av lönekostnaden, dock högst 11 550 kr per månad. Resterande 18 månader skall stödet uppgå till 25 % av lönekostnaden, dock högst 3 850 kr per månad.

Förutom införandet av ett förstärkt anställningsstöd föreslås att stödet omformas från ett kontantstöd till en kreditering på arbetsgivarens skattekonto.

De nya reglerna föreslås gälla fr.o.m. den 1 oktober 1999.

Enligt propositionen innebär förslaget att utgifter för anställningsstödet inte kommer att belasta utgiftsområdet. För innevarande budgetår innebär det minskade utgifter inom utgiftsområdet med 90 miljoner kronor.

Motioner

Moderata samlingspartiet framför i kommittémotion Fi20 synpunkter på förslaget som rör *anställningsstödet*. Moderaterna har inte någon erinran mot att anställningsstödet omformas från ett kontantbidrag till kreditering på skattekonto. Däremot motsätter sig Moderaterna förslaget om införandet av ett förstärkt anställningsstöd. Enligt Moderaterna förbättras inte de långtidsarbetslösas förutsättningar att ta lediga arbeten. Regeringsförslaget handlar uteslutande om att öka de långtidsarbetslösas konkurrenskraft genom att göra dem billigare. I stället bör man genom utbildningsinsatser förbättra konkurrenskraften för denna grupp (yrk. 1).

Centerpartiet anser i partimotion Fi16 att det bör göras en forskningssatsning. Partiet föreslår att anslagen B 20, B 22 och B 24 inom utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* ökas med 10 miljoner kronor vardera. Finansieringen av satsningen föreslås ske genom att anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas i motsvarande mån, dvs. med 30 miljoner kronor (yrk. 24 delvis). Partiet anser att det är rimligt att anslaget utnyttjas mot bakgrund av att en del av finansieringen av det tillskott regeringen föreslår till Kunskapslyftet finansieras genom de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Centerpartiet anser att regeringen bör återkomma med förslag om sådana förändringar i ytterligare en tilläggsbudget för år 1999.

Folkpartiet liberalerna anser i motion Fi17, utan att lämna någon motivering till sitt ställningstagande, att förslagen om *flyttningsbidrag* och *anställningsstöd* bör avslås (yrk. 14 och 15).

Leif Jakobsson m.fl. (s) anser i motion Fi26 att reglerna för det *förstärkta anställningsstödet* bör utformas så att inte bara de som varit inskrivna på arbetsförmedlingen i tre år kan omfattas utan även personer som i praktiken varit arbetslösa i mer än tre år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kommer inledningsvis att behandla de båda regeringsförslagen som rör stödformerna flyttningsbidrag och anställningsstöd. Utskottet återkommer till anslagsfrågan under avsnittet 3.4.

Flyttningsbidrag

Utskottet anser i likhet med regeringen att flyttningsbidragen är ett viktigt instrument för att stimulera geografisk rörlighet och för att minska arbetslös-

het och undanröja arbetskraftsbrist. Samtidigt är det viktigt att stödformen blir mer kostnadseffektiv. Det förslag regeringen lagt fram innebär enligt utskottets mening att stödet mer än i dag riktas mot den enskilda individen som är eller riskerar att bli arbetslös. Samtidigt renodlas det till att framför allt stödja insatser att söka, tillträda eller flytta till en anställning. Förslaget innebär också att systemet blir mer överskådligt samt att administrationskostnaderna sänks. Utskottet ställer sig därför bakom förslaget. Det kan konstateras att det bara framställts ett motionsyrkande i denna del. Folkpartiet anser att förslaget bör avslås. Eftersom yrkandet saknar motivering ger det inte underlag för något ställningstagande. Det bör därför enligt utskottets mening avslås.

Arbetsmarknadsutskottet anser sammanfattningsvis att de föreslagna förändringarna av flyttningsbidraget bör tillstyrkas (punkt 14 i propositionen), vilket innebär att motion F17 yrkande 14 (fp) bör avstyrkas.

Anställningsstöd

Utskottet kan konstatera att det finns grupper av arbetslösa som trots förbättrat konjunkturläge inte har kunnat erhålla arbete. De har stått utanför den reguljära arbetsmarknaden under mycket lång tid. Det är också en stor risk för att dessa grupper växer om det inte vidtas aktiva åtgärder. Utskottet har tidigare uppmärksammat detta problem och påpekat att det är viktigt att man prioriterar de s.k. långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna. Även regeringen har gjort denna prioritering.

Det finns olika förklaringar till varför grupper av arbetslösa inte har kunnat erhålla reguljära arbeten under konjunkturuppgångar. Det behöver inte nödvändigtvis vara så att det beror på brist på kompetens, utan en förklaring kan vara den misstro arbetsgivare har mot att anställa dessa personer. Utskottet delar därför inte Moderaternas ståndpunkt att den enda åtgärden skulle vara utbildningsinsatser. Det krävs även andra insatser. En viktig sådan är att skapa en åtgärd som i första hand är inriktad på att ge den enskilda individen möjlighet att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Inom vissa grupper är utbildningsnivån inte sällan hög, avsaknaden av arbete beror i första hand på fördomar. Detta gäller bl.a. för invandrare och personer med funktionshinder. Det är därför viktigt att man för dessa grupper skapar en åtgärd som ger dem chansen att visa sina förtjänster.

Åtgärden som krävs i dessa fall skall vara starkt individinriktad. Vad som erfordras är en insats som snarare gynnar starkt utsatta grupper än sysselsättningstillväxt i sig, även om det också kan bli en sådan effekt om åtgärden lyckas bra. Den konstruktion som regeringen har valt uppfyller enligt utskottets mening dessa krav. Kravet på en längre tids inskrivning innebär att åtgärden endast kommer att riktas mot de mest utsatta grupperna.

En fråga som är av stor betydelse vid utformningen av stödet är vilka som skall omfattas av det, dvs. vilka som skall anses som långtidsinskrivna. Enligt vad utskottet har erfaren är det ännu inte bestämt hur denna grupp skall avgränsas. I propositionen hänvisar man till att det i februari 1999 var ca 100 000 personer som hade varit arbetslösa eller i konjunkturberoende åtgärder och som varit inskrivna vid arbetsförmedlingen i mer än tre år. Enligt vad

utskottet under hand inhämtat från Regeringskansliet har då också räknats personer som kan ha haft något längre uppehåll i arbetslösheten än vad som normalt gäller när begreppet långtidsinskriven används. Om man använder den definition av långtidsinskrivna som AMS brukar tillämpa skulle motsvarande antal vara ca 60 000 personer. I dessa fall avses personer som är inskrivna vid förmedlingen och som inte haft reguljärt arbete som varat minst 30 dagar under en treårsperiod.

Utskottet delar de synpunkter som framförts i motion Fi26 om att det är viktigt att det inte fastställs en alltför snäv definition av vilka som skall anses som långtidsinskrivna och som därigenom skall kunna anställas med anställningsstöd. Avbrott i arbetslösheten på grund av kortare tillfälliga arbeten får enligt utskottets mening inte leda till att den arbetslöse uteslås från möjligheten att omfattas av det förstärkta anställningsstödet. För att åtgärden skall kunna bli verkningsfull när det gäller bl.a. invandrare är det viktigt att den även kan komma i fråga för grupper som normalt definieras som "ej förmedlingsbara" enligt arbetsförmedlingen. Enligt utskottets mening är det också viktigt med mer enhetliga definitioner i olika förordningar inom det arbetsmarknadspolitiska området. De måste vara tydliga och lätta att tillämpa.

Enligt utskottets mening är det angeläget att de närmare villkoren för det förstärkta anställningsstödet utformas i enlighet med det anförda. Arbetsmarknadsutskottet förordar därför att finansutskottet föreslår ett tillkännagivande i enlighet med vad som anförts.

En invändning som rests mot förslaget är att anställningsstöd sällan får avsedd effekt och att de volymer som förväntats inte uppnås. Utskottet har närmare utvecklat sina synpunkter när det gäller anställningsstödet i yttrandet som rör anslagsramarna för budgetåren 2000–2002 (se yttr. 1998/99:AU2y). Där behandlar utskottet även ett förslag från Kristdemokraterna rörande anställningsstöd. Kristdemokraterna, som inte motsätter sig regeringens förslag, har invänt att det är tveksamt om det kommer att fungera på avsett sätt. Partiet förordar i stället ett alternativt anställningsstöd (marginellt sysselsättningsstöd). Utskottet anser att det är viktigt att en åtgärd av nu aktuellt slag sätts in när konjunkturen är uppåtgående. Det är därför av stor betydelse att åtgärden kommer till stånd så snart som det är praktiskt och administrativt möjligt. En förutsättning för att åtgärden skall få avsedd verkan är att arbetsförmedlingarna har en aktiv dialog med arbetsgivarna inom ramen för de externa kontakterna.

När det gäller utformningen av finansieringen av anställningsstödet vill utskottet göra följande påpekande. Utskottet har ingen erinran mot att anställningsstödet omformas från kontantbidrag till kreditering på skattekonto. Utskottet kan notera att anslaget justeras ned i enlighet därmed. Regeringen måste därför noggrant följa åtgärdens utveckling så att de avsedda resurserna verkligen kommer de långtidsinskrivna tillgodo i form av anställningar. Utskottet kan också konstatera att det kan vara svårt åtminstone för en oiniterad läsare att överblicka kostnaderna för de olika arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Åtgärden kommer inte att medföra några utgifter som belastar utgiftsområde 14. Kostnaderna för staten uppstår i stället genom minskade skatteintäkter.

Sammanfattningsvis anser arbetsmarknadsutskottet att finansutskottet bör biträda regeringens förslag vad gäller anställningsstödet (punkt 15 i propositionen) med det tillkännagivande som arbetsmarknadsutskottet förordar. Finansutskottet bör också avstyrka motionerna Fi20 yrkande 1 (m), Fi17 yrkande 15 (fp) och Fi26 (s) i motsvarande delar i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

Överförande av medel för forskning

Utskottet delar inte Centerpartiets ståndpunkt att arbetsmarknadsmedel bör överföras till utgiftsområde 16 för att utgöra en del av finansieringen av den forskningssatsning partiet föreslår. Enligt utskottets mening är det viktigt att medlen under anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder används för att underlätta arbetslösas möjligheter att erhålla arbete. Utskottet anser därför att motion Fi16 yrkande 24 delvis (c) bör avstyrkas.

3.2 Anslaget A 3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

Propositionen

För att förbättra möjligheterna för funktionshindrade att få arbete föreslås att det tillförs ytterligare 90 miljoner kronor till anslaget för år 1999. Detta finansieras genom att anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas med motsvarande belopp.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av ovanstående redogörelse har regeringen föreslagit att ytterligare medel skall tillföras anslaget för att förbättra möjligheterna för funktionshindrade att få arbete.

Utskottet vill i detta sammanhang belysa förhållandena beträffande medlen för särskilda åtgärder för arbetshandikappade. I samband med behandlingen av budgetpropositionen för innevarande budgetår bestämdes att det för detta ändamål skulle uppföras ett ramanslag om ca 6 655 miljoner kronor. Regeringen bestämde också i regleringsbrevet för AMV för budgetåret 1999, som beslutades den 17 december 1998, att AMS skulle disponera dessa medel. Detta beslut ändrades genom ett regeringsbeslut den 31 mars 1999. Beslutet, som innebar en ändring i regleringsbrevet, innebär bl.a. att ramanslaget i stället skulle vara ca 6 364 miljoner kronor, dvs. ca 290 miljoner kronor lägre än vad som beslutats tidigare. Därutöver beslutades att ett anslagssparande motsvarande ca 310 miljoner kronor skulle föras bort från anslaget. Skälet till indragningen var en teknisk justering av anslaget med anledning av förändrade redovisningsprinciper för budgetåret 1998. Sistnämnda ändring innebär att anslaget fr.o.m. 1998 skall redovisas enligt kassamässiga principer, dvs. när betalning sker. Eftersom de bidrag som omfattas av detta anslag utges i efterskott, innebär beslutet att vissa kostnader som avser budgetåret 1998 skall redovisas under budgetåret 1999 eftersom de betalats innevarande år. Den ändrade redovisningsprincipen innebär en utgiftsminskning för bud-

getåret 1998 med ca 600 miljoner kronor. Genom minskningen av anslaget och indragningen av anslagssparandet har regeringen tillgodogjort sig utfallet av den nya redovisningsprincipen.

Om tidigare redovisningsprinciper hade tillämpats skulle AMS för att klara sina åtaganden ha varit tvingat att förutom anslagssparandet även använda ca 300 miljoner kronor av sin anslagskredit. Skälen till detta var dels att antalet personer som omfattades av lönebidrag och offentligt skyddat arbete (OSA) översteg de mål som hade ställts upp, dels att kostnaderna för varje arbetshandikappad (de s.k. styckkostnaderna) hade blivit ca 7 % högre än beräknat. Det kan noteras att antalet personer som omfattas av lönebidrag och OSA under innevarande budgetår fortsatt att öka. Under mars månad deltog i genomsnitt 56 500 arbetshandikappade i dessa åtgärder. Detta är ca 1 500 fler än det verksamhetsmål regeringen ställt upp.

Resultatet kan bli att AMV, trots resursförstärkningen på 90 miljoner kronor, får svårt att bibehålla nuvarande volymer. Det är alltså inte uteslutet med en risk att antalet personer som deltar i dessa åtgärder reduceras.

Det är enligt utskottets mening inte acceptabelt att utgifterna för ett anslag på detta sätt "skenar" i väg. Berörda myndigheter måste se till att givna ramar inte överskrids. Mot detta skall dock ställas att det finns risk för att enskilda personer på ett inte godtagbart sätt kommer att drabbas av de restriktioner som de ekonomiska ramarna innebär. Utskottet utgår från att regeringen följer denna fråga mycket noggrant och återkommer med en redovisning och, om så krävs, med förslag till åtgärder. Med dessa synpunkter ställer sig utskottet bakom regeringens förslag och föreslår att finansutskottet biträder detta.

3.3 Anslaget B 11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Propositionen

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten är en gemensam institution för Sverige, Norge och Finland med uppgift att anordna och utveckla arbetsmarknadsutbildning för i första hand de nordligaste delarna av de tre länderna. Verksamheten finansieras i huvudsak genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet.

Stiftelsens försäljning av arbetsmarknadsutbildning har genom en förändring av mervärdesskattelagstiftningen belagts med mervärdesskatt. Syftet med förändringen var att harmonisera lagstiftningen med EG-lagstiftningen på detta område.

För att säkerställa att antalet utbildningsplatser inte minskar på grund av förändringen föreslår regeringen att stiftelsen tillförs 4 miljoner kronor. Finansieringen sker genom att anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas med motsvarande belopp.

Moderaterna, som tidigare motsatt sig inrättandet av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten, avstyrker i kommittémotion Fi20 regeringens förslag (yrk. 2).

Utskottets ställningstagande

Utskottet biträder förslaget om anslagsökning och föreslår att finansutskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motion Fi20 yrkande 2 (m).

3.4 Sammanfattande bedömning beträffande ändrade anslag

Som framgår av det ovanstående ställer sig utskottet bakom de förslag regeringen lämnat rörande lönegarantin, flyttningsbidrag och anställningsstöd. Utskottet har inte heller någon erinran mot de förslag om minskningar av anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder som grundar sig på regeländringarna rörande arbetspraktik eller överflyttande till utgiftsområde 15 Studiestöd av utgifter för vissa utbildningsbidrag. Utskottet biträder även förslaget om att förstärkningen av lönebidrag och tillskottet till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten sker genom att medel förs från anslaget A 2.

Sammanfattningsvis ställer sig arbetsmarknadsutskottet bakom regeringens förslag till tilläggsbudget i denna del och föreslår därför att finansutskottet tillstyrker detta.

Stockholm den 11 maj 1999

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Johnny Ahlqvist

I beslutet har deltagit: Johnny Ahlqvist (s), Hans Andersson (v), Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Björn Kaaling (s), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Sonja Fransson (s), Kristina Zakrisson (s), Christel Anderberg (m), Barbro Johansson (mp), Elver Jonsson (fp), Anders Karlsson (s), Cinnika Beiming (s), Sven-Erik Sjöstrand (v) och Rosita Runegrund (kd).

1 Flyttningsbidrag

Elver Jonsson (fp) anser att utskottets ställningstagande i **avsnittet 3.1**, underrubrik *Flyttningsbidrag*, bort ha följande lydelse:

Utskottet motsätter sig i likhet med Folkpartiet den föreslagna försämringen av flyttningsbidragen. Det finns enligt utskottets mening allt starkare indikatorer på att företag och offentliga arbetsgivare har svårt att få tag i arbetskraft samtidigt som arbetslösheten är hög. Exempel på sådana är Konjunkturinstitutets barometrar och AMV:s statistik över kvarstående lediga platser. Då rörligheten behöver stimuleras är det enligt utskottets mening inte lämpligt att försämra flyttningsbidragen. Arbetsmarknadsutskottet föreslår därför finansutskottet att med tillstyrkande av Fi17 yrkande 14 (fp) avstyrka regeringens förslag i denna del (punkt 14 i regeringsförslaget).

2 Anställningsstöd

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Patrik Norinder och Christel Anderberg (alla m) anser att utskottets ställningstagande i **avsnittet 3.1**, underrubrik *Anställningsstöd*, bort ha följande lydelse:

Regeringen föreslår i vårpropositionen särskilda åtgärder riktade mot personer som är långtidsarbetslösa. Erfarenheterna av likartade system – visserligen med mer generell inriktning – i form av det s.k. GAS (generellt anställningsstöd) respektive RAS (riktat anställningsstöd) har dock varit entydigt negativa. Även om det nu föreliggande förslaget är mer avgränsat befarar utskottet att det tyvärr kommer att få samma begränsade effekt. I stället behövs en politik inriktad på att genom ökad tillväxt skapa förutsättningar för betydligt fler arbetstillfällen.

Vissa grupper av arbetssökande har även i goda konjunkturlägen en svag ställning på arbetsmarknaden. Dessa grupper är i ett ansträngt arbetsmarknadsläge naturligtvis särskilt drabbade av långtidsarbetslöshet. Problemet är att dessa – de mest utsatta på arbetsmarknaden – knappast är hjälpta av regeringens förslag. En viktig orsak till långtidsarbetslöshet är otillräcklig utbildning men det kan också, såsom har hävdats i detta yttrande, finnas en misstro mot att anställa personer som har varit arbetslösa länge. Inte heller är arbetsmarknaden befriad från t.ex. fördomar mot invandrares möjligheter att klara utlysta jobb. Utskottet har dock svårt att se att någon av de här nämnda grunderna för långtidsarbetslöshet kommer att undanröjas därför att staten ger en tillfällig ”rabatt” på kostnaden för arbetskraften.

Utskottet delar i stället Moderaternas mening att åtgärder måste vidtas som syftar till att öka ”anställbarheten” hos de långtidsarbetslösa. Väsentligen handlar detta om olika utbildningsinsatser, inte minst kvalitetsinriktade åtgärder inom vuxenutbildningen. Den av regeringen föreslagna rabatten bidrar inte på något sätt till att förbättra de långtidsarbetslösas förutsättningar för att ta lediga arbeten.

Vad slutligen gäller omformningen av anställningsstödet från kontantbidrag till kreditering på skattekonto kan utskottet acceptera regeringens förslag. Utskottet vill dock understryka vikten av att regeringen inte sätter i system en ordning där utgiftstakens begränsningar kringgås genom att nya statsutgifter i stället bokförs som inkomstminskningar.

Med hänsyn till det anförda anser arbetsmarknadsutskottet att finansutskottet med tillstyrkande av motion F20 yrkande 1 (m) bör avstyrka regeringens förslag om införandet av ett förstärkt anställningsstöd (punkt 15 i regeringsförslaget).

3 Överförande av medel för forskning

Margareta Andersson (c) anser att utskottets ställningstagande i **avsnittet 3.1**, underrubrik *Överförande av medel för forskning*, bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med Centerpartiet att det är viktigt med en kraftig satsning på forskning och forskarutbildning. Genom en sådan satsning förbättras den högre utbildningens kvalitet och den allmänna kompetensen, vilket bl.a. gynnar svenskt näringsliv. Som ett led i denna satsning anser utskottet att man för innevarande budgetår borde tillföra ytterligare 30 miljoner kronor till utgiftsområde *16 Utbildning och forskning* enligt följande fördelning:

- 10 miljoner kronor till anslaget B 20 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning,
- 10 miljoner kronor till anslaget B 22 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning samt
- 10 miljoner kronor till anslaget B 24 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning.

Finansieringen av denna satsning bör ske genom att anslaget A 2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med motsvarande belopp. Utskottet anser att regeringen bör återkomma med ett sådant förslag i en tilläggsbudget. Arbetsmarknadsutskottet förordar därför att finansutskottet med anledning av motion Fi16 yrkande 24 delvis (c) föreslår ett tillkännagivande i enlighet med vad som anförts.

4 Anslaget B11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Patrik Norinder och Christel Anderberg (alla m) anser att utskottets ställningstagande i **avsnittet 3.3** bort ha följande lydelse:

Utskottet delar Moderaternas ståndpunkt att ytterligare medel inte bör tillföras Stiftelsen Utbildning Nordkalotten. Utskottet förordar därför att finansutskottet med tillstyrkande av motion Fi20 yrkande 2 (m) avstyrker regeringens förslag.

1 Anställningsstöd

Stefan Attefall och Rosita Runegrund (båda kd) anför:

Som framgår av Kristdemokraternas motion Fi15 och vår avvikande mening till utskottets yttrande över ramarna för budgetåren 2000–2002 (yttr. 1998/99:AU2y) är det tveksamt om det föreslagna förstärkta anställningsstödet kommer att fungera. Alla tidigare erfarenheter visar att system som ställer krav på att anställa vissa arbetssökande och som innehåller regler som är svåra att överblicka inte kommer till användning. Detta visar bl.a. erfarenheterna från det riktade anställningsstödet (RAS) som den socialdemokratiska regeringen införde 1995. Dessutom innebär det föreslagna stödet inte någon allmän stimulans av efterfrågan på arbetskraft. Stödet kan dock ha en viss effekt för den ”svårförmedlade” arbetskraftens möjligheter att få arbete. Med hänsyn till det sistnämnda anser vi inte att förslaget bör avvisas.

Vi föreslår att man så snart som möjligt inför ett mer generellt anställningsstöd, ett s.k. marginellt sysselsättningsstöd. Stödet skall utformas som en kraftig skattesänkning riktad till företag som nyanställer. Skatterabatten skall utgå till alla arbetsgivare som förslagsvis har haft fyra anställda och en lönesumma runt 500 000 kr. Stödet bör dock inte omfatta nystartade företag. Vidare skall företaget ha varit i gång i minst ett år innan ansökan får göras. Härigenom förhindras att nystartade företag konkurrerar ut befintliga småföretag på marknaden. Det skall inte utgå någon skatterabatt till företag som ökar antalet anställda genom att köpa upp företag eller till företag som går samman. Eftersom stödformen kommer att vara generell underlättas företagets administration. Vidare underlättas skattemyndigheternas möjlighet att kontrollera vilka företag som är berättigade till stöd. Vi anser att ett särskilt stöd för långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingarna bör samordnas med det ovan föreslagna sysselsättningsstödet.

Genom vårt förslag kommer sysselsättningen att öka. Företag som nyanställer får en kraftig skattesänkning utan att det kostar staten så mycket i form av lägre skatteintäkter. Vidare skulle detta stöd i kombination med uppmjukade regler för prov- och visstidsanställningar bidra till att företag vågar pröva att öka antalet anställda. Efterfrågan på arbetstagare kommer att öka vilket gynnar långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna.

2 Anställningsstöd

Elver Jonsson (fp) anför:

Enligt Folkpartiets mening finns det mycket som talar för att det förstärkta anställningsstödet inte kommer att fungera på avsett sätt. Det visar erfarenheter från tidigare liknande försök. Som exempel kan nämnas det riktade anställningsstödet (RAS) som den socialdemokratiska regeringen införde 1995. Stödformen blev misslyckad. Utformningen av det nu framlagda förslaget visar också på en bristande insikt om hur företag fungerar. Arbetsgivarna förväntas ta på sig ett omfattande och långsiktigt ansvar samtidigt som man tar en ekonomisk risk. Som Folkpartiet i många sammanhang påpekat är

det angelägnare med en generell minskning av kostnaderna på arbetskraft som kan bidra till att fler människor kommer i arbete.

1998/99:AU3y

När det gäller den föreslagna förändringen av finansieringen är den enligt vår mening endast ett sätt att undkomma utgiftstaket.

3 Lönebidrag

Stefan Attefall (kd), Elver Jonsson (fp) och Rosita Runegrund (kd) anför:

Som framgår av yttrandet har regeringen genom sitt beslut den 31 mars 1999 minskat ramanslaget för *A 3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade* med ca 290 miljoner kronor. Detta ändringsbeslut framgår inte av propositionen. Inte heller finns det några redovisningar av skälen till indragningarna. Snarare får man det missvisande intrycket att anslaget genom regeringens förslag tillförts 90 miljoner kronor utöver de 6 665 miljoner kronor som redan fastställts i statsbudgeten.

Denna ordning är inte tillfredsställande. Det måste vara möjligt att ta ställning till ett förslag uteslutande genom att ta del av innehållet i propositionen. Enligt vår mening är det inte rimligt att kräva att läsarna även skall ha tillgång till regleringsbrev. Särskilt svårt blir det för oppositionspartierna när de skall lägga sina motförslag.

Till detta kommer det förhållandet att den minskade anslagsramen innebär att AMS kommer att tvingas att kraftigt reducera antalet personer som kan erhålla lönebidrag. Genom sitt agerande har regeringen i princip infört ett stopp för nya anställningar med lönebidrag vilket är djupt otillfredsställande. Vi anser att regeringen snarast måste återkomma med en redogörelse för vilka konsekvenser förändringen kommer att få och vidta åtgärder för att minimera skadan av neddragningarna.

Till finansutskottet	1
1 Inledning	1
2 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	2
2.1 Anslaget A 2 Bidrag till lönegarantiersättning	2
3 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	3
3.1 Anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	3
3.2 Anslaget A 3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade	9
3.3 Anslaget B 11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	10
3.4 Sammanfattande bedömning beträffande ändrade anslag	11
Avvikande meningar	12
1 Flyttningsbidrag, (fp)	12
2 Anställningsstöd, (m)	12
3 Överförande av medel för forskning, (c)	13
4 Anslaget B11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten, (m) ...	13
Särskilda yttranden	14
1 Anställningsstöd, (kd)	14
2 Anställningsstöd, (fp)	14
3 Lönebidrag, (kd, fp)	15